

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Nr 1 mars 2010

Landsbygd i Centrum

Foto: Hanna Williamsson

Länsstyrelsen i Stockholms län
Hantverkargatan 29
Box 22067
104 22 Stockholm

Tel: 08-785 40 00 (vxl)
Fax: 08-650 77 40
Besök oss gärna på
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Redaktion: Hanna Williamsson, Mette
Kjöbek Petersen, Rose-Mari Åkerström
Ulrika Geber (ansvarig utgivare)

Tryckeri: Elanders 2010
ISSN 2000-5245

I detta nummer kan du bland annat läsa om:

SAM-ansökan 2010

Nya regler för rovdjursstängsel

Ekonomibyggnader – ett kulturarv att bevara och bruka

Stöd för din gårds kulturmiljövärden

Nytt liv i gammal bruksmiljö

Aktiviteter till kompetensutveckling

Lantbruksledaren

Vintern börjar långsamt släppa greppet om Stockholms län. Idag har solen varmt ordentligt och snön minskar lite. På Länsstyrelsen är det fortfarande full aktivitet med att slutföra efterarbetet från blockinventeringen som Jordbruksverket genomförde förra året.

Senaste datum för att lämna in SAM-ansökan har i år skjutits fram till den 22 april och vårt mål är att alla lantbrukare ska ha så korrekta uppgifter som möjligt när SAM-ansökan lämnas in. Genom att använda SAM-internet garanteras att du får tillgång till de mest aktuella uppgifterna för din ansökan eftersom SAM-internet uppdateras dagligen.

Vid Länsstyrelsen har en ny avdelning för Landsbygd bildats, sedan 1 januari 2010. Den består av de två enheterna för lantbruksfrågor och för länsveterinärer. Dessutom har fiskefrågorna och länsfiskekonsulent Henrik C Andersson förts till enheten för lantbruksfrågor. Syftet med omorganisationen har bland annat varit att lyfta fram landsbygdsfrågorna inom Länsstyrelsen. Landsbygden har en viktig roll i länet för produktion av mat, förnyelsebar energi, biologisk mångfald, natur- och kulturmiljövärden och sist men inte minst att vara en bra plats att bo och arbeta på.

Du håller just nu i handen det första numret av Landsbygd i Centrum som ersätter LantbruksInfo. Med den breddade målgruppen för Landsbygdsprogrammet och hela landsbygdspolitiken vill vi göra en tidning som är intressant för alla landsbygdsföretag.

Mitt i tidningen finner du ett frågeformulär, svara gärna på det så att vår nya tidning kan utvecklas och nå alla som verkar på landsbygden.

Temat för detta första nummer är kulturmiljövärden i Stockholms län. Du kan inspireras av Skebobruks kulturförening som fått projektmedel för att rusta upp och använda det gamla gjuteriet i Skebobruk. Du kan också ta del av informationen om de olika stöd och ersättningar som finns eller anmäla dig till någon av alla de kurser som vi erbjuder inom området.

År 2010 är det internationella mångfaldsåret. Inom Landsbygdsprogrammet finns ett antal åtgärder för att uppmuntra dig att gynna den biologiska mångfalden på dina marker. Kanske just du har möjlighet att bidra till att vårt gemensamma natur- och kulturarv lever vidare.

Ulrika Geber
Lantbruksdirektör

SAM-ansökan 2010

Sista ansökningsdag är i år torsdagen den 22 april.

Utsickat av SAM-ansökan är planerad till vecka 10. Då ska det också gå att skicka in sin SAM-ansökan via SAM Internet.

Nyheter SAM 2010

För att kunna ansöka om Gårdsstöd 2010 gäller följande:

- inkom med SAM-ansökan senast 22 april
- redovisa minst 4 ha jordbruksmark samt inneha minst 4 stödrätter i samma region eller
- minst ha slaktat 1 handjur som är godkänt för handjursbidrag samt inneha 1 stödrätt eller
- ha särskild stödrätt på minst 100 euro

Observera att detta endast gäller gårdsstödet, för miljöersättningarna gäller oförändrat att utbetalningen måste nå upp till 1 000 kr inom varje enskild ersättning.

Minskat kväveläckage

I år är det för första gången möjligt för lantbrukare i Stockholms län att söka femårigt åtagande och utbe-

talning för miljöersättningen ”minskat kväveläckage”
Ersättning lämnas för:

- vårbearbetning 500 kr/ha
- odling av fånggröda 900 kr/ha
- i kombination 1 500 kr/ha

Ersättning lämnas i större delen av Stockholms län, (stödområde 5c, 5m och 9). Du kan läsa om villkoren för minskat kväveläckage på Jordbruksverkets webbplats.

Vill du anpassa dina miljöåtaganden till de höjda ersättningsnivåerna?

I år finns det möjlighet för dig som ingick ett åtagande för miljöersättningar mellan 2007-2009 att anpassa åtagandet till de nya ersättningsnivåerna som införs 2010. Du väljer detta genom att aktivt kryssa i en ruta i SAM-ansökan. Vartannat år kommer beloppen att räknas om ytterligare en gång, så kallad rörlig ersättning. Om kostnader och priser på drivmedel, spannmål och annat då har förändrats kan ersättningen komma att höjas eller sänkas. Det är bara i år som du kan välja att anpassa dina befintliga åtaganden till den rörliga ersättningen. De brukare som ingår nya miljöersättningsåtaganden 2010 kommer att få årets höjda ersättningsnivåer under hela sin åtagandeperiod.

SAM-ansökan 2010 - fortsättning

Skyddszoner

Ersättningen för skyddszoner har höjts till 3 000 kr/ha. Många fler miljöersättningar har fått höjda ersättningsnivåer, du kan läsa mer om dessa på Jordbruksverkets webbplats.

Block och arealer

Om du har röjt mark som blockinventeringen 2009 dömde bort och på nytt tar med den i SAM-ansökan måste du tydligt ange att du åtgärdat bristerna. I annat fall riskerar du sanktion på din utbetalning.

Det är viktigt att du redovisar alla block som ingår i dina miljöersättningsåtaganden i SAM-ansökan. De block som inte är godkända för gårdsstöd ska du däremot inte redovisa några skiften för utan endast ha med i blockförteckningen.

Ta inte med ny mark i SAM-ansökan (så kallade 00-block) om du inte är säker på att det är jordbruksmark. Om marken inte godkänns som jordbruksmark riskerar du sanktion på din utbetalning.

Fördel SAM Internet

Sena blockinventeringar och därmed sena uppdateringar av arealer och blockidentiteter i åtagandebesluten kan innebära att vissa uppgifter i sammanställningen redan hunnit bli inaktuella (gäller främst betesmarkerna). Om du gör ansökan via SAM Internet har du däremot tillgång till de senaste uppgifterna då SAM Internet uppdateras dagligen.

Har du synpunkter på inventeringen

Då kan du kontakta Jordbruksverket antingen per tfn 036-15 50 50 eller så kan du skicka e-post till blocksupport@jordbruksverket.se.

Utbetalningar

Slututbetalningen för ansökan om handjursbidraget 2009 beräknas nå lantbrukarna den 31 mars.

Första utbetalningen för ansökan om kvalitetscertifiering 2009 är preliminärt den 30 april.

Viveka Appeltofft

Öppet Hus

Länsstyrelsen håller öppet hus, både i Länsstyrelsens lokaler och i Norrtälje. Dit är du välkommen med frågor och du kan också lämna din ifyllda ansökan direkt.

Observera att du måste fylla i din ansökan själv!

- **Länsstyrelsen**

Måndag 19 april-torsdag 22 april

Tider: Måndag, tisdag, torsdag kl 09.00-16.00

OBS! Onsdag endast kl. 12.00-16.00

Plats: Hantverkargatan 29, konferensavdelningen. Anmäl dig i receptionen.

- **Norrtälje**

Den 8 april klockan 13.00-16.00 kommer länsstyrelsen att finnas representerade i en lokal på Roslagens Sparbank.

SAM Internet - ett sätt att förbättra din ansökan

SAM Internet är en gratis Internetjänst från jordbruksverket och länsstyrelserna som gör det enklare att ansöka om EU-stöd. Ansökan och kartan fylls i direkt på Internet och skickas till Länsstyrelsen i elektronisk form. I Stockholms län ansökte ifjol 48 procent av lantbrukarna via SAM Internet. I år hoppas vi att ännu fler väljer att ansluta sig.

Har du inte tidigare provat SAM Internet?

Alla brukare som ansökte om stöd under 2009 kommer få ett lösenord av Jordbruksverket. Har du svårt att komma igång så ring in till Länsstyrelsen så hjälper vi dig.

Nyheter 2010

- Nu kan du signera ansökan i SAM Internet elektroniskt genom att använda e-legitimation. Då slipper du skicka in försäkranssidorna per post.
- Det finns ett antal nya rapporter om dina uppgifter i årets ansökan. Alla rapporter är dessutom samlade på ett och samma ställe.

- Skolorna på kartorna är större så att du lättare kan se detaljer i kartan. I år kan du också se flygfoton i färg för de flesta områden.

Lösenord

Du får ett nytt lösenord i ett separat brev under vecka 10. Fram till dess kan du använda ditt gamla lösenord. Från och med den 10 mars kan du skicka in din färdiga ansökan. Tappar du bort ditt lösenord kan du beställa ett nytt på jordbruksverkets hemsida.

Support och hjälp

Om du har problem med eller frågor om SAM Internet kan du vända dig till Länsstyrelsen. Vi svarar på frågor under kontorstid. Från den 6 april och fram till sista ansökningsdag den 22 april kommer dessutom samtliga länsstyrelser gemensamt att erbjuda hjälp under kvällar och helger. Aktuella telefonnummer och tider kommer att finnas på jordbruksverkets webbplats.

Broschyren "Guide till SAM Internet 2010" kommer att skickas ut.

Johannes Tykesson

Foto: Rose-Mari Åkerström

Undvik avvikelser vid djurkontroller

Den vanligaste tvärvillkorsavvikelsen som noterades under förra årets djurkontroller, var som tidigare år, brister vid rapportering till CDB. Varje händelse som gäller nötkreatur måste rapporteras senast 7 dagar efter att den ägt rum. Kalvar ska märkas senast 20 dagar efter födseln och rapporteras till CDB senast 7 dagar efter att kalven är märkt. Nötkreaturen ska också vara märkta med identitetsbrickor i båda öronen. Det är viktigt att beställa ersättningsbrickor direkt när du märker att ditt djur tappat en bricka. Det fanns också brister avseende märkning och rapportering av får/getter.

Har man till exempel missat att rapportera ut ett djur resulterar det i en tvärvillkorsavvikelse som ger avdrag på alla direktstöd. Får man kontroll igen inom en treårsperiod och det även då upptäcks brister vid märkning/rapporteringen, resulterar det i att avdraget multipliceras med tre. Ta som vana att regelbundet kontrollera ditt djurinnehav i CDB så att det stämmer

med det antal djur som du har på gården.

Förenkla med CDB Internet

Tycker du att det är krångligt att samma uppgift måste skrivas både i stalljournalen och rapporteras till CDB? Då kan du använda den elektroniska stalljournalen i CDB Internet. Använder du den så kan du välja att rapportera händelser till CDB samtidigt som du journalför. Följer du de regler som gäller för journalföring så följer du också reglerna som gäller för rapportering till CDB. Du riskerar alltså inte att glömma rapporteringen till CDB och därmed inte heller att få avdrag på dina jordbrukarstöd av den anledningen.

Hur du kan välja att rapportera dina djur kan du läsa mer om på Jordbruksverkets webbplats, där kan du också ansluta dig till CDB-internet (www.jordbruksverket.se).

Rose-Mari Åkerström

Nya bestämmelser om lagring och spridning av gödsel

Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om miljöhänsyn i jordbruket har förstärkts när det gäller bestämmelser om lagring och spridning av gödsel. De nya bestämmelserna gäller från 1 januari 2010.

Förändringar som gäller inom känsliga områden, där hela Stockholms län ingår:

- Gödselmedel får inte spridas på vattenmättad, övervämmad, snötäckt eller frusen mark. (Undantagen för spridning på frusen mark har tagits bort.)
- Gödselmedel får inte spridas på jordbruksmark närmare än två meter från kant som gränsar till vattendrag eller sjö.
- Du får inte sprida gödselmedel på jordbruksmark som gränsar till vattendrag eller sjö där markens lutning mot vattnet överskrider 10 procent. Spridning av mineralgödsel i växande gröda är dock undantagen från förbudet.
- Inför höstsådd får högst 60 kg lättillgängligt kväve (nitrat, ammonium eller urea) tillföras för den höstsådda grödans behov på hösten.
- Kvävegödslingsbehovet ska dokumenteras. Schema för att bestämma kvävebehovet finns i broschyren "Riktlinjer för gödsling och kalkning 2010". Beräkningen kan dokumenteras i växtodlingsplanen.
- Lagringsvolymen för den stallgödsel som produceras på företaget ska beräknas och dokumenteras.
- Kravet på stallgödselavtal tas bort.
- Stallgödsel som lämnas eller tas emot ska

dokumenteras.

- Stallgödsel får inte tillföras i större mängd än vad som motsvarar 170 kg totalkväve per hektar spridningsareal och år. Tillförseln får räknas som ett genomsnitt för hela din spridningsareal.

Tidpunkter för spridning:

- 1 november – 28 februari, spridningsförbud för stall- och mineralgödsel.
- 1 augusti – 31 oktober, höstspridning av stallgödsel får bara göras i växande gröda eller inför höstsådd.
- 10 oktober – 30 november, får fastgödsel (förutom från fjäderfä) spridas i både växande gröda och på obevuxen mark. Om det sprids på obevuxen mark ska gödseln brukas ned inom 12 timmar.

Den ändrade föreskriften (SJVFS 2004:62) kan laddas ner på Jordbruksverkets webbplats www.sjv.se under författningar/författningssamling/2004. Mer information finns också i broschyren "Miljöhusensyn". Med hjälp av e-tjänsten Miljöhusensyn www.miljohusesyn.nu kan du läsa om vilka regler och tvärvillkor som gäller för dig. Det kostar inget att använda tjänsten eller beställa broschyren. Även broschyren "Riktlinjer för gödsling och kalkning 2010" som finns att beställa/laddas ner på Jordbruksverkets webbplats kan vara vägledande vid en del beräkningar som måste göras.

Rose-Mari Åkerström

Nytt i Landsbygdsprogram och genomförandestrategi

Regeringen har hösten 2009 beslutat om ändringar av Landsbygdsprogrammet för åren 2010-2013. Ändringarna gäller främst de nya utmaningarna/satsningarna som är gemensamma inom hela EU: klimat, förnybar energi, vattenkvalitet, biologisk mångfald och omstrukturering av mjölksektorn. Dessutom tillkommer de svenska satsningarna på bredband och på "Sverige - det nya matlandet". Programmet tillförs ca 1 500 miljoner kronor till dessa satsningar för perioden 2010-2013. Länsstyrelsen har med anledning av detta under slutet av 2009 uppdaterat länets genomförandestrategi för Landsbygdsprogrammet. Uppdateringen har skett i samråd med företrädare för intresseorganisationer och myndigheter, ett så kallat partnerskap.

Fokusområden

Uppdateringen av strategin visar främst hur Länsstyrelsen kommer att arbeta med de nya utmaningarna och hur de nya satsningarna ska genomföras. Länsstyrelsen lyfter fram fyra särskilt angelägna områden, så kallade fokusområden. Dessa har vid uppdateringen utvidgats och omarbetats. Fokusområdena är:

- Ett diversifierat landsbygdsföretagande
- Lokal mat och ett öppet landskap
- Förnybar energi
- Ingen övergödning

I övrigt har omarbetning gjorts av avsnitten om skogliga frågor, vattenförvaltning, kompetensutveckling samt utvald miljö.

Nytt inom Utvald miljö

Utvald miljö är regionalt prioriterade ersättningar, d.v.s. ersättningar som länsstyrelsen kan välja att tillämpa i länet. Följande nyheter finns med i länets genomförandestrategi:

- Skyddszon på erosionsbenägen mark
- Dammar för fosforavskiljning
- Reglerbar dränering
- Rovdjursavvisande stängsel
- Särskild höhantering på slåtteräng
- Mångfaldsträda
- Restaurering av trädgårdsgårdar

Länsstyrelsen har valt de insatser som rör vattenverksamhet eftersom klimatåtgärder och förbättrad vattenkvalitet har hög aktualitet i Stockholms län. Dessa insatser kan bidra till att begränsa övergödningen av vattendrag, sjöar och hav.

Insatsen Rovdjursavvisande stängsel kan du läsa mer om i artikeln på sidan 6. Övriga nyheter syftar till att, tillsammans med alla andra insatser inom Utvald miljö, uppnå de regionala miljömålen.

Nya resurser

För de nya satsningarna i Landsbygdsprogrammet tillförs Länsstyrelsen i Stockholms län ca 6 miljoner kronor per år till företags- och projektstöd inklusive kompetensutveckling. Budgetförstärkningen avser medel för:

- Sverige- det nya matlandet.
- Greppa Näringen.
- Modernisering av jordbruksföretag genom satsningar/förstärkningar inom förnybar energi, klimat och mjölk.
- Utvald miljö genom anläggande och skötsel av skyddszon på erosionsbenägen mark, anläggning och restaurering av våtmarker, stöd till reglerbar dränering och mångfaldsträda.
- Diversifiering genom satsningar/förstärkningar inom förnybar energi och klimat.

Bredbandssatsningar

Länsstyrelsen tillförs också medel för att finansiera utbyggnad och uppgradering av bredband i landsbygdsområden. Detta gäller områden som inom en treårsperiod inte bedöms få tillgång till bredband eller uppgradering genom marknadens försorg. En marknadsanalys är därför en förutsättning för stöd. I första hand ska stödet riktas till föreningar, byalag och liknande. Reglerna för det nya bredbandsstödet är inte klara så det är ännu inte möjligt att ansöka om detta stöd. Däremot är det möjligt att ansöka om stöd för till exempel förstudier för utbyggnad av bredband. Sådana förstudier kan stödjas med redan tillgängliga medel.

Sven-Erik Svensson

Konsulthjälp till företags- och projektstödsansökningar är stödberättigande kostnader

En komplett ansökan leder normalt till att Länsstyrelsen snabbare kan fatta beslut om stöd. Om du vill få hjälp med att upprätta en ansökan om företagsstöd eller projektstöd är det numera möjligt att anlita en konsult och ta upp konsultkostnaden i ansökan. Kostnaden för detta ingår då i underlaget för beräkning av stödet

i ärendet. Detta har blivit möjligt genom en ändring av Jordbruksverkets föreskrifter.

OBS! om du inte får bifall för din stödansökan står du själv för denna kostnad.

Sven-Erik Svensson

Stöd för din gårds kulturmiljövärden

Vill du göra insatser för att bevara och förstärka kulturmiljövärdena på din gård finns det flera olika stöd som du kan söka. Här gläntar vi på två stödingångar, dels *Miljöersättningen för natur och kulturmiljöer*, dels de regionala stödinsatserna inom *Utvald miljö* som har kulturmiljöinriktning.

Utvald miljö

Utvald miljö är en samling stöd för olika insatser som syftar till att bevara och förstärka landskapets natur-, kultur- och rekreationsvärden. Nedan presenteras lite närmare de insatser med kulturmiljöinriktning som finns att söka i Stockholms län. För mer information om dessa och övriga insatser inom utvald miljö, se vår webbplats www.lansstyrelsen.se/stockholm/lantbruk

Restaurering av överloppsbyggnader

Gårdens gamla ekonomibyggnader är värdefulla ledtrådar för att förstå äldre tiders jordbruk. Syftet med att restaurera en överloppsbyggnad är att den ska få behålla sin plats i odlingslandskapet. Förutsättningen för stödet är att

- byggnaden hör samman med det gamla agrara odlingslandskapet och tidigare har ingått i gårdens produktion.
- efter restaureringen ska överloppsbyggnaden ha ett fungerande tak, en fungerande grund och en stabil stomme.
- restaureringen ska göras så varsamt och autentiskt som möjligt. Byt bara ut material som är dåligt och ersätt med motsvarande material.

Ersättningen är ett schablonbelopp om 14 300 kr per byggnad.

Nyhet! Restaurering av trädgårdsgård

Syftet är att trädgårdsgårdar som rasat ska kunna återuppbyggas. Kravet är att det ska gå att visa att det funnits en gårdsgård just där, att den står i det öppna odlingslandskapet och att den återuppbyggs på traditionellt vis. Ersättningen är 200 kr per meter.

Nyhet! Särskild höhantering på slätteräng

Syftet är att ytterligare uppmuntra till att sköta slätterängar med höga värden på traditionellt vis. Stödet förutsätter ett miljöersättningsåtagande för slätteräng med särskilda värden. För att få ersättningen ska höet torkas på ängen antingen genom hässjning eller genom att vändas flera gånger innan det förs bort. **OBS! Ansökan görs på särskild blankett i samband med SAM-ansökan.** Ersättningen är 1 700 kr per hektar och år.

Restaurering av alléer

Alléer är kulturhistoriskt intressanta och hyser ofta höga biologiska värden. Syftet med att restaurera al-

léer är både att bevara allén som ett kulturhistoriskt element i landskapet och skapa bättre förutsättningar för de specifika växter och djur som trivs i och på allén. Det kan handla om såväl beskärning som att ersätta enstaka träd.

För att berättiga till stöd ska allén ligga i odlingslandskapet. Ersättningen är 2 300 kronor per träd.

Alléer är kulturhistoriskt intressanta och hyser förutsättningar för hög biologisk mångfald. Alléer intill grusvägar är särskilt värdefulla, eftersom dammet ger näring till arterna i träden.

Specialinsatser

Det finns möjlighet att söka ersättning för ytterligare insatser som handlar om att gynna vissa arter eller naturmiljöer alternativt bevara kulturmiljövärden som inte kan ge stöd inom någon av de övriga insatserna i *Utvald miljö*. Det kan också handla om att öka tillgängligheten och rekreationsvärdet i ett område med t.ex. stängselövergångar eller informationsskyltar. Sådana insatser kan få stöd med upp till 20 000 kronor per hektar eller 90 procent av stödberättigade kostnader

Fler stöd och mer information

På Länsstyrelsens webbplats kan du läsa mer om alla de insatser inom Utvald miljö som kan sökas i Stockholms län, till exempel om våtmarker, restaurering av betesmarker och slätterängar. Där finns också mer utförlig information om de insatser som presenterats här och värdefull information om hur du gör för att söka.

Om du vill söka något av dessa stöd

Börja med att anmäla intresse till Länsstyrelsen. Ett telefonsamtal räcker. Då kan vi diskutera förutsättningarna att få stöd utifrån det specifika fallet och du kan få information om ansökan. I vissa fall behöver Länsstyrelsen göra ett besök, och då är det bra att kunna boka in ett sådant i god tid före ansökan.

Stöden inom *Utvald miljö* är en begränsad summa pengar som Stockholms län fått för att jobba mot våra regionala miljömål. Länsstyrelsen har därför till uppgift att prioritera bland inkomna ansökningar. Du kan alltså inte vara säker på att få stöd trots att ditt projekt uppfyller förutsättningarna för att söka.

Särskild höhantering söks i samband med SAM-ansökan på separat blankett. Övriga stöd söks fristående från SAM-ansökan. För dessa stöd är det viktigt att inte påbörja projektet innan ansökan kommit in och länsstyrelsen gett klartecken att börja.

Miljöersättning för natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet

Kulturelement som till exempel odlingsröse, åkerholme, öppet dike, brukningsväg, byggnadsgrund, stenmur, fornlämningslokal och hamlade träd kan berättiga till stöd för skötsel. Syftet är att bevara och synliggöra kulturhistoriskt värdefulla jordbruksmiljöer med spår av äldre markanvändning samt att bevara biologiskt rika småbiotoper och livsmiljöer på eller i anslutning till åkermark. Syftet är också att bevara odlingslandskapets lokala och regionala särdrag.

För att berättiga till stöd ska ett kulturelement ligga i direkt anslutning till åkermark. Ett odlingsröse får givetvis ligga i kanten av en åker men inte två meter in i skogen. En annan allmän regel är att elementet ska ha varit anlagda före 1940, även om det givetvis är något som är svårt att veta helt säkert. Alla stödberättigade element på gården måste ingå i åtagandet.

Läs mer om vilka olika typer av element som ingår i ersättning och vilken skötsel som krävs på Jordbruksverkets webbplats, www.jordbruksverket.se

Stödet söks på åtagandebblanketten i samband med SAM-ansökan. En särskild karta i skala 1:5 000 ska då bifogas där alla kulturelement är tydligt inritade.

Hanna Williamsson

Odlingsröse - "Odlingssten samlad i rösen eller tippar." Ett exempel på ett stödberättigat element inom miljöstödet för natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet.

Fågelskådare och lantbrukare i samarbete

Få din gård inventerad på häckande fåglar – utan kostnad!

- Vilka fågelarter har Du på Dina marker?
- Vad kan Du göra för att hjälpa dem?

HS och Sveriges Ornitologiska Förening samarbetar med att inventera häckande fåglar på ett 80-tal gårdar årligen i Sverige. Din gård bör ligga i slätt/mellanbygd och vara över 50 ha. Fokus ligger på åkerlandskapets fåglar som sånglärka, stenskvätta, törnskata, storspov och tofsvipa m.fl. Efteråt går vi igenom vad man kan göra på just Din gård för att gynna fåglarna.

För information och anmälan kontakta Sören Eriksson, miljörådgivare, HS Konsult, tel. 018-56 04 37.

Stenskvätta

Foto: Miguel Jaramillo

Alléer är biotopskyddade

Alléer omfattas av biotopskydd enligt miljöbalken. Syftet är att skydda hotade växter och djur som lever på gamla lövträd, till exempel lavar, svampar och insekter.

En allé ska bestå av minst 5 lövträd i en planterad rad utmed en väg eller i ett öppet landskap. I biotopskyddsområden får man inte göra något som kan skada naturmiljön. För att avverka levande eller döda träd måste dispens sökas hos Länsstyrelsen. Däremot krävs ingen dispens för att ta bort grenar och kvistar som kan vara farliga. Enstaka träd får också tas bort om de återplanteras.

Lagrum

7 kap 11 § miljöbalken (1998:808)

5 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Länsstyrelsen har ansvar för tillsyn av biotopskyddsområden.

Vägverket ansvarar för skötsel av alléer utmed allmänna vägar.

Britt Forsén

Telefon 08-785 46 10

Partnerskap för genomförandet av landsbygdsprogrammet

Länsstyrelsen uppdaterade under slutet av 2009 länets genomförandestrategi för Landsbygdsprogrammet. Under arbetet bjöd Länsstyrelsen in till ett möte om uppdateringen. Mötesdeltagarna, som företrädde ett tiotal organisationer, kommuner och myndigheter, lämnade synpunkter som beaktades vid det fortsatta arbetet med uppdateringen.

Vid mötet behandlades även frågan om lämpliga former för fortsatt samarbete kring genomförandet av

programmet för att uppnå så bra resultat som möjligt i länet. Flertalet närvarande vid mötet var intresserade av ett sådant samarbete, ett så kallat partnerskap. Bland annat är ett partnerskap ett bra forum för att sprida information om möjligheterna i Landsbygdsprogrammet och för att initiera aktiviteter för att uppnå målen i programmet. Det bestämdes att Länsstyrelsen i början av 2010 kallar till ett nytt möte med partnerskapet.

Sven-Erik Svensson

Nya regler för bidrag till rovdjursstängsel

Rovdjursavvisande stängsel är en nyhet inom Utvald miljö som innebär att du som är fårägare i Rialatrakten och önskar förstärka ditt stängsel mot varg kan söka ersättning för förstärkning av stängslet.

Bakgrunden är att det sedan juli 2009 finns stationär förekomst av varg inom ett avgränsat område i Rialatrakten. Det är fråga om två individer, en tik och en hane. Hanen, som är försedd med sändare, bär på nytt genetiskt material och är därmed en särskilt värdefull individ för hela den svenska vargstammen.

I första hand är det viktigt att skydda fårbesättningar eftersom erfarenheterna visar att angrepp på andra djurslag är mycket ovanliga. Ersättning lämnas för stängsel runt betesmark, slåtteräng och vall. Ersättning betalas ut för den del av stängslet som behövs för att förstärka det så att rovdjur inte kan ta sig in i inhägnaden. Ersättningen har beräknats till 20 kr per löpmeter. Observera att ersättningen endast avser den extra förstärkning som krävs utöver vanligt stängsel. Det stängsel som krävs att hägna in tamdjuren bekostas alltid av djurägaren själv. Länsstyrelsen slutbesiktar stängslet och därefter ska stängslen bibehållas och berörda marker betas i minst 5 år. Observera att

Länsstyrelsen kan komma att behöva prioritera bland inkomna ansökningar. Gårdar med stora besättningar kommer i så fall att prioriteras. Detta stöd ersätter från och med i år det bidrag som tidigare hanterades genom Naturvårdsverkets viltskadeanslag.

Ansökan görs på speciell blankett och är inte kopplad till SAM-ansökan. Ansökningsblankett och anvisningar finns på jordbruksverkets webbplats. Ta alltid kontakt med Länsstyrelsen innan du börjar med ditt arbete. Du kan inte få pengar för det du har köpt eller gjort innan din ansökan har kommit in till Länsstyrelsen.

Åsa Pettersson

Tips!

- Besök gärna viltskadecentrets webbplats för tips och information om stängsling. www.viltskadecenter.se
- Kontakta Svenska Rovdjursföreningen för information om hur de kan hjälpa till med stängsling och stängselsförstärkning. Kontaktpersoner: Sven-Olof Löfgren 013-631 79, mobil 070-383 01 27 eller Kerstin Fredin, 0175-31789, e-post kerstin.fredin@rovdjur.se

Bakgrundskarta © Lantmäteriet, 2008. Ur Geografiska Sverigedata, 106-2004/188-AB

Rialareviret: Under 2010 satsas medel på förstärkning av stängsel i det prioriterade området runt Riala.

ENKÄT OM LANTBRUKSINFO 2007-2009

Hjälp oss att bli bättre! Vi på Länsstyrelsens enhet för lantbruksfrågor vill gärna att vår nya tidning Landsbygd i Centrum, som ersätter LantbruksINFO, blir en tidning med hög kvalitet och relevant innehåll, som du som läsare uppskattar och har nytta av. Därför ber vi dig som har fått tidningen LantbruksINFO det senaste året/åren att svara på några frågor. Det tar bara ett par minuter och du svarar anonymt.

När du är klar med frågorna är det bara att plocka ut enkäten ur tidningen. Vik ihop, fäst med tejp och posta. Portot är redan betalt.

Om du hellre vill fylla i enkäten elektroniskt, gå in på www.lansstyrelsen.se/stockholm/lantbruk.

1 Är du

- ☐ man
- ☐ kvinna

2 Hur gammal är du?

- ☐ < 25
- ☐ 25 - 35
- ☐ 36 - 59
- ☐ >60

3 Arbetar du inom något av följande områden?

- ☐ Lantbruk
- ☐ Hästnäring
- ☐ Annan företagare inom:
- ☐ Miljöfrågor
- ☐ Naturvård
- ☐ Kulturmiljövård
- ☐ Annat, nämligen:

4 Är ditt företag

- ☐ din huvudsysselsättning
- ☐ en deltidssysselsättning
- ☐ jag har inget företag

5 Får du tidningen på din arbetsplats?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

6 Läser du LantbruksINFO (hela eller delvis)?

- ☐ Alltid
- ☐ Ibland
- ☐ Sällan
- ☐ Aldrig

7 Varför har du prenumererat på LantbruksINFO?

(Du kan fylla i ett eller flera svar)

- ☐ Jag är automatisk prenumerant genom SAM-ansökan (gå direkt till fråga 8)
- ☐ Jag har nytta av den i mitt dagliga arbete
- ☐ Jag är intresserad av frågorna
- ☐ Annat, nämligen:

8 Hur fick du kännedom om LantbruksINFO?

- ☐ I kontakt med medarbetare vid Länsstyrelsen i Stockholms län
- ☐ På Länsstyrelsens webbplats
- ☐ Från en chef/kollega
- ☐ Annat, nämligen:

9 Hur vill du beskriva innehållet i LantbruksINFO?

	MYCKET	GANSKA	INTE ALLS	VET EJ
Aktuellt	☐	☐	☐	☐
Relevant	☐	☐	☐	☐
Intressant	☐	☐	☐	☐
Inspirerande	☐	☐	☐	☐
Trevligt presenterat	☐	☐	☐	☐
Förtroendeingivande	☐	☐	☐	☐
Lätt att läsa och förstå	☐	☐	☐	☐

10 Vad tycker du om omfattningen i LantbruksINFO?

- ☐ För lite information
- ☐ Lagom
- ☐ För omfattande

11 Vilka ämnesområden läser du helst om?

(Du kan fylla i ett eller flera svar)

☐ Djurskydd	☐ Livsmedelsfrågor
☐ Fiskeäring	☐ Miljösatsningar
☐ Får och get	☐ Nötkreatur
☐ Företagsutveckling	☐ SAM-information
☐ Gris	☐ Skärgård
☐ Häst	☐ Trädgård
☐ Information om gällande EU-stödsregler	☐ Turism
☐ Kursverksamhet	☐ Ekologisk produktion
☐ Landsbygdsprojekt	
☐ Lantbruksfrågor	

12 Vad skulle du vilja läsa mer om?

.....

.....

.....

13 Har du förslag på förbättringar?

.....

.....

.....

14 Skulle du rekommendera andra att läsa LantbruksINFO?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

15 Hur vill du ha tidningen Landsbygd i Centrum i framtiden?

- ☐ I tryckt form
- ☐ Elektroniskt

Tack för din medverkan!

Skicka ditt svar så fort som möjligt

Tejpa här

Frankeras ej
Mottagaren
betalar portot.

Länsstyrelsen i Stockholms län
Avdelningen för landsbygd

SVARSPOST
20572885
110 22 Stockholm

Tejpa här

Ekonomibyggnader – ett kulturarv att bevara och bruka

Kulturlandskapet är det du ser omkring dig, där du lever och bor. De senaste 50 åren har dramatiska förändringar skett i vårt sätt att försörja oss. Detta påverkar våra omgivningar. Vårt kulturlandskap på landsbygden förändras när ekonomibyggnader försvinner och det öppna landskapet växer igen. Vårt minne är kort och det förångna faller lätt i glömska. Vårt kulturlandskap är en ständig påminnelse om var vi kommer ifrån, varför vi bor, arbetar och betar oss som vi gör. Därför finns starka skäl att underhålla kulturlandskapet med öppna marker och ekonomibyggnader.

Vem minns torkladan?

I Stockholms län finns många olika ekonomibyggnader; ladugårdar, stall, fähus, lador, logar, bastur, bryggshus, magasin, smedjor, vagnslider och garage. Det finns också några byggnadstyper som är speciella för länet. Ett exempel är torkladorna i närheten av Stockholm. Kring Stockholm har det funnits många mindre tvätterier som har tvättat åt stadens invånare. Till dessa tvätterier har det hört torklador. Det som skiljer en torklada från en vanlig lada är att den liggande panelen fungerar som vridbara lameller. Panelen är upphängd i kortsidans ovankant och lamellerna kan regleras inifrån byggnaden med en stång med tappar. Nu för tiden är det väl inte särskilt vanligt att man lämnar bort sin tvätt och behovet av torklador har därför minskat. Men det finns fortfarande torklador kvar på några gårdar som minner om det vardagsslit som det tidigare innebar att tvätta kläder.

Traditionellt underhåll

Gamla ekonomibyggnader är sällan så dåliga som man kan befara. De byggdes för att stå i århundraden och virkeskvaliteten var noga utvald med mycket kärnvirke i utsatta delar. Men byggnader behöver givetvis regelbundet underhåll. Det är viktigt att man så långt som möjligt fortsätter att underhålla byggnaden med traditionella material och metoder, dvs. slampfärger (tex. falu rödfärg) linoljefärger, trätjära och ersätter dåligt trä med friskt trä. Ett traditionellt underhåll innebär i allmänhet ett enklare underhåll på sikt.

Behövda byggnader bevaras!

Att det finns ett behov av byggnaden ökar sannolikheten att byggnaden kommer att finnas kvar i kulturlandskapet. I Stockholms län finns det exempelvis gamla fina ekonomibyggnader som hyrs ut för förvaring av husvagnar, båtar, veteranbilar och kanoter. Andra ekonomibyggnader används nu som snickerilokaler och sommarcaféer. Detta är oftast utmärkta sätt att återanvända en ekonomibyggnad på. De flesta större byggnader är möjliga att varsamt anpassa till andra ändamål än de ursprungliga, det ska dock göras med kunskap och insikt

om byggnadens konstruktion och bärighet. Du som äger en ekonomibyggnad som ”bara står där” - ta en funderare över om det inte går att få ekonomi i byggnaden så att den kan stå där ett tag till!

Karolina Matts

När denna lada i Sigtuna skulle renoveras passade man på att ta upp en extra dörröppning i gaveln. På så vis kunde traktens båtklubb få möjlighet till vinterförvaring av båtar.

Har du en ekonomibyggnad som fått nytt liv i och med nya användningsområden? Kontakta då Karolina Matts, byggnadsantikvarie på enheten för kulturmiljö på Länsstyrelsen, och berätta. Skicka en e-post och bifoga gärna en bild! karolina.matts@lansstyrelsen.se

2010 –Mångfaldsåret!

I konventionen om biologisk mångfald har FN satt upp målet om att förlusten av biologisk mångfald ska ha hejdat till år 2010. I Sverige har ett liknande mål antagits i och med det sextonde miljömålet ”Ett rikt växt- och djurliv”. Inget av målen kommer att nås till år 2010. Förlusten av arter har aldrig varit högre än idag. Den senaste internationella rödlistan (november 2009) visar bland annat att 21 procent av världens däggdjursarter, 30 procent av alla amfibier och 12 procent av alla fåglar hotas av utrotning. För att uppmärksamma detta har UNEP (United Nations Environment Programme) utsett 2010 till *Året för biologisk mångfald*. Tanken med året är att höja medvetandet hos världens befolkning om vikten av att bevara biologisk mångfald.

Under 2010 är avsikten att sprida FN:s budskap om förlusten av biologisk mångfald och hur den påverkar mänskligheten samt hur Sverige arbetar för att rädda de mest hotade växt- och djurarterna. Länsstyrelsernas arbete med Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP) kommer vara i särskild fokus vid informationssatsningen.

Mats Gothnier
Telefon 08-785 49 22

Nytt liv i gammal bruksmiljö

Foto: Rolf Hedin

Med projektstöd ur Landsbygds-programmet och med många medlemmars hårda arbete ska vinden på Skebobruks gjuteri renoveras och få nytt liv. Den gamla 1700-tals byggnaden är den sista industribyggnaden som ännu vittnar om brukets storhetstid. Här intervjuas Rolf Hedin, kulturföreningens ordförande, om ett spännande hus med många verksamheter.

Här vilar Skebobruks gjuteri inbäddat i vintersnö. Men skenet berdrar, på vinden pågår renoveringsarbetet för fullt.

- Under 1900-talets första år var Skebo Bruk den största arbetsplatsen i Roslagen. Järnmalm från Dannemora blev här till stångjärn av bästa kvalitet. Men 1924 gick järnbruket i konkurs och samhället förde länge en tynande tillvaro. Skebobruks Kulturförening bildades 1985. Då köptes gjuteriet in och ett stort upprustningsarbete inleddes.

Vilka aktiviteter finns i huset idag?

- 1997 invigdes den nuvarande publokalen, som har hållit öppet varje lördag sedan dess. Mängder av framstående artister har framträtt här. Dessutom används lokalen flitigt för konferenser, föreningsmöten, dans och festligheter. I bottenvåningen huserar Skebo Bruksbryggeri, ett framgångsrikt mikrobryggeri som producerar flera prisbelönta ölsorter. Några lokala företag har även sina lager här.

Nu har kulturföreningen beviljats projektstöd från Landsbygdsprogrammet för att, som det står i stödreglerna, "utveckla och bevara natur- och kulturarvet". Vad är det ni ska göra?

- Vinden innanför puben ska bebyggas. Arbetet är i full gång med att skapa en ny lokal som ska vara flexibel och ge möjlighet för olika kulturella verksamheter, till exempel utställningar, möten, film, teater, föredrag och även fungera som festlokal. Ett lokalt byggföretag har åtagit sig huvudentreprenaden. Därtill kommer mycket ideellt arbete.

Gjuteriet är en kulturhistoriskt viktig och intressant byggnad med anor från 1700-talet. Vad är den största utmaningen när man arbetar i en sådan byggnad?

- Utgångspunkten har varit, ända sedan huset kom i föreningens ägo, att det ska bevaras för sina historiska värden, men inte som ett museum. Vi har helt enkelt utgått från de behov som finns här i bygden och sett till att fylla huset med aktiviteter.

- Vi lägger stor vikt vid att behålla husets karaktär. Den nya lokalen ska möta moderna krav, men samtidigt passa in i husets karaktär och ha en genuin känsla med spår av järnbrukets historia. Till exempel kommer ingången till den nya lokalen att ske genom den gamla smedjan. Klotter från 1917, som hittades på en vägg vid rivningsarbetet inför ombyggnaden, kommer att få pryda den nya väggen.

Hur ser finansieringen ut, förutom stödet från Landsbygdsprogrammet?

- Budgeten är på 1,6 miljoner kronor. Utöver stödet på 750 000 kronor handlar det om eget kapital och ett banklån. Och så förstås mycket arbete som medlemmarna bidrar med.

Har du något råd till andra som vill ta sig an en gammal byggnad?

- Det första är att lära sig så mycket man kan om byggnadens historia. Ta in råd och hjälp. Det andra handlar om att hitta och utveckla verksamheter för huset, så att det kan komma till användning och finnas i ett sammanhang.

Hur har det varit att söka och få projektstöd genom Länsstyrelsen?

- Det har varit en lång och mödosam väg från ansökan till beslut! Det tog drygt två år med många kompletteringar. Vi var nära att ge upp ett tag, men villkorsändringar i stödet gjorde det möjligt för oss att fortsätta. I slutändan var det naturligtvis ändå värt mödan. Utan stödet hade ett så här stort byggprojekt inte kunnat dras igång.

Hur är stödet i Skebobruk för föreningens aktiviteter?

- Samhället har inte ens 300 invånare, men Kulturföreningen har ändå 600 medlemmar. När föreningen fyller 25 år i höst, hoppas vi kunna visa upp ännu en fin och användarvänlig lokal i vår egen fastighet. För detta krävs mycket jobb. Men i Skebobruk har aktiva invånare visat att man kan göra mycket om man samarbetar.

- Att gnälla över sakernas tillstånd är ibland nödvändigt, men vill man åstadkomma förändringar gäller det att kavla upp ärmarna och ta tag i sakerna själva, avslutar Rolf Hedin, ordförande Skebobruks kulturförening.

Hanna Williamsson

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Aktiviteter under mars - maj 2010

Kompetensutveckling för företagare på landsbygden i Stockholms län

Aktiviteterna

Aktiviteterna som annonseras här anordnas av olika aktörer. **Det är därför viktigt att du uppmärksammar det namn och telefonnummer som är angivet vid just den aktivitet du önskar att ta del av. Efter sista anmälningdatum är din anmälan bindande!**

Landsbygdsprogrammet 2007-2013 har fokus på företagens lönsamhet och deras konkurrenskraft. Länsstyrelsen har därför bestämt att för kompetensutveckling inom området företagsutveckling ska en deltagaravgift tas ut. Även inom andra områden kan en avgift tas ut. Det kommer att anges i annonsen när deltagaravgift tas ut. En stor **del av aktiviteten bekostas dock inom Landsbygdsprogrammet som finansieras av EU och Svenska staten.**

Vi hoppas att du som företagare på landsbygden kan utveckla ditt företagande genom att delta i en eller flera aktiviteter som finns på de följande sidorna. Har du önskemål om andra aktiviteter är du välkommen till att kontakta Mette Kjöbek Petersen på telefon eller mette.kjobekpetersen@lansstyrelsen.se.

Mette Kjöbek Petersen

Företagsutveckling

Rådgivningscheck

Känner du ett behov av att diskutera ideer till utveckling av ditt företagande med en rådgivare? Det är fortfarande möjligt att få en rådgivningscheck, om dina planer för utvecklingen i ditt företag är förenligt med Landsbygdsprogrammet för Sverige 2007-2013.

Intresseanmälan

För att få en rådgivningscheck ska du fylla i en blankett och beskriva ditt behov av rådgivning i korthet. Rådgivningschecken får du först när du har skickat en ifylld blankett till Länsstyrelsen.

Kontakta Mette Kjöbek Petersen på 08-785 41 97 eller mette.kjobekpetersen@lansstyrelsen.se för rekvisering av blankett till anmälan av ditt intresse.

Vill du starta ett företag,
förverkliga en produkt idé eller
utveckla ditt företag?

**Inom projektet Entreprenör Stockholm
kan du få rådgivning**

Se på www.entrepreneurstockholm.se

Greppa Näringen

Enskild rådgivning

Greppa Näringen är en samordnad satsning mellan Jordbruksverket och länsstyrelserna med stöd av LRF för att minska växtnäringens förluster från växtodling och djurhållning genom kompetensutveckling. Syftet är att bidra till en kostnadseffektivitetshöjning för lantbrukaren samtidigt som en ökad miljönytta uppnås. Genom Greppa Näringen erbjuds du individuell rådgivning om till exempel kväve- och fosforstrategier, växtskyddshantering, kontroll av foderstater, markpackning och mycket mer. Totalt erbjuds cirka 15 olika rådgivningsmoduler och rådgivningen skräddarsys efter behovet på din specifika gård.

Du som har mer än 50 ha åkermark och/eller mer än 25 djurenheter är välkommen att bli medlem.

Greppa Näringen har fått en ny logotyp och under året kommer flera nya rådgivningsmoduler att introduceras. Till exempel kommer en klimatmodul att införas och även i de befintliga modulerna kommer klimataspekterna att lyftas fram.

Länsstyrelsen har upphandlat rådgivning med tre olika rådgivarorganisationer. Ta kontakt med den organisation som erbjuder den/de modul/moduler som du önskar. Rådgivningen är kostnadsfri för dig som är ansluten till Greppa Näringen. Hör gärna av dig till oss på Länsstyrelsen om du har några frågor.

greppa näringen

Rådgivarorganisation	Rådgivningsmodul
SorPet , Sören Pettersson, 070-30 00 844	Växtodling: 1A, 1B, 10B, 10D, 11A, 11B, 12A, 12B Växtskydd: 13A, 13B, 13C Husdjur: 11Ab, 30A, 40B
HS Konsult , Johan F Andersson, 018-56 04 24	Växtodling: 1A, 1B, 10D, 11B, 11E, 12A Husdjur: 11Ab, 15A, 30A, 30C
Svenska Husdjur , Sofi Öhlund, 018-67 48 19	Husdjur: 1B, 41A, 41B, 41C, 42A

Inspireras av goda råd på
www.greppa.nu

Vård av natur- och kulturmiljöer

Länsstyrelsen anordnar olika kurser för att ge ny kunskap och inspiration till dig, som äger och/eller förvaltar natur- och kulturmiljöer på landsbyden i Stockholms län.

För alla aktiviteterna gäller att kostnader för förtäring kommer att faktureras.

Anmälan: senast den 31 mars till hanna.williamsson@lansstyrelsen.se eller till Annette Stolpe, tel. 08-785 49 25.

Foto: Hanna Williamsson

Vad ska man göra med sina gamla ekonomibyggnader?

En kursdag om ekonomibyggnader, som ger svar på följande frågor:

- Varför är gamla ekonomibyggnader viktiga att bevara?
- Bevara och/eller förändra? Problem och möjligheter i användningen av gamla ekonomibyggnader för nya ändamål.
- Hur kan man få kontroll över skötsel- och renoverings behoven?
- Vad spelar historien för roll? Hur kan man lära sig mer om sina byggnaders historia?
- Vilka möjligheter finns att söka stöd.

Kursledare är Peter Breiman, hantverkare och antikvarisk sakkunnig, i samarbete med Cecilia Pantzar, Stockholms läns museum.

Tid: den 19 april, kl. 9.00-16.00.

Plats: Edsvik konsthall, Sollentuna.

Deltagaravgift: 300 kronor exklusive moms.

Röjning & restaurering av betesmarker

En kursdag som innehåller föreläsningar, fältövningar och diskussioner. Fokus ligger på frågor som:

- Vad är öppen betesmark egentligen?
- Hur ska man planera en restaurering för att bli nöjd med resultatet?
- Vilka träd och buskar ska man ta bort och vilka ska vara kvar?
- Hur kan man bevara hagens karaktär och förstärka dess natur- och kulturmiljövärden?
- Hur undviker man slyproblem?

Du som funderar på att restaurera din egen hage eller är aktiv som entreprenör i betesmarker är mycket välkommen!

Kursledare är Hanna Williamsson, biolog på Länsstyrelsen. Medverkar gör också Ylva Berry, fältkontrollant.

Tid och plats: Kurs 1: den 15 april kl. 9.00-16.00 i Grödinge. Kurs 2: den 20 april kl. 8.30-15.30 Väddö.

Alléerna i landskapet

Kurs 1: alléns natur- och kulturhistoriska värden

Vi får en presentation av den mångfald av djur och växter som allén kan hysa. Vad gör allén så intressant för så många arter? Vad kan man göra för att värna dessa alléns innevånare? Miguel Jaramillo, biolog på Länsstyrelsen, visar och berättar.

Varför ligger alléerna där de ligger? Varför ser de ut som de gör? Vad kan de berätta om platsen och dess historia? Ylva Othzén, kulturgeograf på Länsstyrelsen, guidar oss i alléns historia.

Tid: den 14 april kl 9.00-ca 15.00.

Plats: Föreläsning i Klockargården vid Eds kyrka, Upplands-Väsby och fältvandring på Antuna Gård.

Kurs 2: trädvård i alléer

Hur ska alléer och dess träd skötas för att må så bra som möjligt? Hur, när och varför ska alléträd beskäras? När behöver ett alléträd ersättas och hur? Dessa frågor kommer Daniel Daggfeldt, arborist, att besvara under dagen.

Tid: den 22 april 9.00-ca 16.00.

Plats: Föreläsning på Ekebyhovs slott på Ekerö. Under dagen kommer vi att besöka flera alléer närheten.

Foto: Mette Kjöbek Petersen

Hästen som naturvårdare

Hur sköter man naturbetesmarker med hästar på bästa sätt? Länsstyrelsen i samarbete med HS Konsult och Sollentuna kommun bjuder in till fältvandring i naturbetesmark. Kom och lär dig mer hur man sköter naturbetesmarken för att gynna denna biologiska mångfalden och samtidigt få ett bra bete för djuren. Gården vi besöker har islandshästar som betar naturbetesmark åt Sollentuna kommun. Förutom sin turridningsverksamhet bedriver man även nötköttproduktion på gården.

Tid: den 17 maj kl. 18.00- ca 21.00.

Plats: Bögs Gård, Sollentuna.

Anmälan: senast den 10 maj till Annette Stolpe 08-785 49 25 eller asa.pettersson@lansstyrelsen.se

Information: Åsa Pettersson 08-785 49 32.

Ekologisk produktion

Enskild rådgivning

Grönsaksodling på friland

Det finns möjlighet till rådgivning om yrkesmässig ekologisk grönsaksodling. Kontakta **Elisabeth Ögren**, Länsstyrelsen i Västmanland, telefon 070-325 38 12.

Frukt- och bärproduktion

För dig som odlar ekologisk eller tänker lägga om till ekologisk frukt- och bärproduktion finns möjlighet till rådgivning. Det finns även möjlighet till en fältvandring eller kursaktivitet under året. Kontakta rådgivarna om du har önskemål till aktiviteter.

Fruktsupport, Malin Engström, 076-812 93 52 eller fruktsupport@euromail.se

Kirsten Jensen, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 070-571 53 51, 0501-60 58 04 eller kirsten.jensen@lansstyrelsen.se.

Fjäderfäproduktion

För dig som tänker att utöka den ekologiska produktionen eller lägga om till ekologisk fjäderfäproduktion finns möjlighet till rådgivning hos konsult **Åsa Odelros**, 0706 - 97 66 11 eller 0291-610 41.

Avel inom grisproduktionen

En heldagskurs om djurmaterial och avel i ekologisk grisproduktion planeras till maj månad. Datum är inte bestämt ännu men det går bra att lämna en intresseanmälan till HS Konsults växel 018-56 04 00.

Utvecklingsgrupp om grisproduktion

Utvecklingsgruppen för ekogrisproduktion i östra Svealand är en deltagardriven studiecirkel. Träffarna hålls på dagtid mellan kl. 10 och 16 och vi är oftast på någon av deltagarnas gårdar för ett studiebesök och genomgång av gårdens produktion. Gruppen har deltagare från Östergötland i söder till Dalarna i norr. Varje träff har ett aktuellt tema som kan handla om allt från foderråvaror och blandningar till marknad och handel. Såväl smågrisproducenter, integrerade och slaktsvinsgårdar är välkomna. Vid behov bjuds föredragshållare in. I gruppen deltar ett antal erfarna producenter, men även nybörjare och producenter som funderar på omställning av sin grisproduktion brukar delta. För dem finns möjlighet att studera ekogrisproduktion i olika tappningar och få kontakt med kunniga mentorer.

Under 2010 planeras fyra heldagsträffar med början den 25 mars på Åsbergby gård. Temat är att ta tag i frågan om smärtlindrig vid kastrering, eller ska vi istället vaccinera bort ornelukten? Kursledare är Maria Alarik, husdjursrådgivare vid HS Konsult, 018-56 04 07 eller maria.alarik@hush.se.

Anmälan: till HS Konsult, 018-56 04 00, hskonsult@hush.se

Mentorstöd

Nu finns det möjlighet för lantbrukare som vill lägga om till ekologisk produktion att få stöd och hjälp av en kollega. Bondens Ekoråd ger ett bollplank för utveckling av idéer, svar på frågor och uppbackning av beslut. Mötet med en erfaren kollega som tidigare ställt om sin gård är en stor hjälp för att minska hinder och undvika onödiga misstag.

Bondens Ekoråds grundpaket innehåller olika aktiviteter med totalt 22 mentortimmar som du kan nyttja under 1 års tid.

Deltagaravgift: 7 500 kronor exklusive moms.

Information: om Bondens Ekoråd, hur man får kontakt med en mentor samt vad som ingår i Bondens Ekoråds grundpaket finns på www.bondensekorad.se. Du kan även ta kontakt till Inger Källander, 011-700 93 eller 070-633 64 69.

Moderna fruktodlingsmetoder

En kursdag där moderna kvalitetshöjande metoder för odling av äpple, päron och plommon presenteras. Fokus ligger på hög skörd och bra kvalitet. Metoderna kan tillämpas i både ekologisk och integrerad produktion och till odlingsvillkoren här i Mälardalen.

Ibrahim Tahir, Carina Larsson och David Hansson från Sveriges lantbruksuniversitet samt Holger Kahl från Nya Zeeland medverkar under dagen.

Tid: den 6 maj kl. 9.00-16.00.

Plats: Länsstyrelsen i Stockholms län, Hantverkargatan 29.

Anmälan: senast den 20 april till Mette Kjöbek Petersen 08-785 41 97 eller mette.kjobekpetersen@lansstyrelsen.se. *Kostnad för kaffe kommer att faktureras. Lunch kan intas på de närliggande restaurangerna.*

Jordbruket och klimatet

Seminarium om att påverka och påverkas

Hur kommer jordbruket att påverkas av klimatförändringarna? Ska man redan nu planera för ändrade förutsättningar i framtiden? Kan klimatpåverkan på gårdsnivå minskas? Vilka åtgärder kan vidtas för energieffektivisering på gården? Energieffektivisering - sparar det verkligen både på klimatet och på ekonomin? Detta är några av de frågor du kan få svar på om du kommer och deltar på ett av våra seminarier i april.

Hilda Runsten, LRF, pratar om hur jordbruket bidrar till klimatförändringarna. Kikki Fors, rådgivare från HS Konsult i Uppsala, kommer att informera om framtida förhållanden och hur växtodlingen kan anpassas till dem. Christer Johansson, energirådgivare från LRF Konsult, berättar om energieffektiviseringarna som kan göras på gårdsnivå.

Tid och plats: den 7 april kl 13-16 i Grödinge bygdegård, Botkyrka *samt* den 8 april kl 9-12 i Roslagens sparbank, Norrtälje. *Kaffe serveras till självkostnadspris.*

Anmälan: senast den 29 mars till Karin Olsson, 08-785 44 09 eller karin.k.olsson@lansstyrelsen.se

Djurproduktion

Miljövänlig hästhållning

Vi går igenom gödselhantering och lagring av gödsel och skillnad mellan strömedel. Vad stoppar vi i hästen och vad kommer ut och var? Näringsläckage i hästhagar – ny tillämpad forskning. Vi upprättar en växtnärbalans och går igenom fodermedlens näringsinnehåll. Vi avslutar med diskussion och var och en gör en handlingsplan för det egna stallet. Line Strand och Katarina Eningsjö från HS Konsult medverkar under kvällen.

Tid: den 28 april kl. 18.00-21.30.

Plats: Värmdö bygdegård.

Deltagaravgift: 200 kronor exklusive moms.

Anmälan: senast den 19 april till Annette Stolpe 08-785 49 25.

Information: kontakta Åsa Pettersson 08-785 49 32.

Hästens tandhälsa

Leg. vet. Thorleifur Sigfusson från Kolungens Hästklínik är mycket engagerad i hästars tandhälsa och vet att det finns ett stort behov av att göra en ordentlig genomgång av hästens tänder. Kvällens program innehåller bland annat tändernas uppbyggnad, problem med munhåla som kan orsakas av tänder och dålig tandvård, vad som kan åtgärdas och praktiska moment av hur det går till. Visning kommer att göras på hästar i olika åldrar.

OBS! Klä dig varmt, vi är i stallmiljö!

Tid: den 21 april kl 18.30- ca 21.30

Plats: Genas Salomea Islandshästar på Malmby gård, Närtuna.

Deltagaravgift: 200 kronor exklusive moms.

Anmäl: senast den 14 april till Annette Stolpe, länsstyrelsen, tel 08- 785 49 25, annette.stolpe@lansstyrelsen.se.

Information: om innehållet under kvällen är Kikki Fors, HS konsult, 070-222 25 52.

Foto: Karin Olsson

Journalföra via CDB-internet

Nu finns möjlighet att journalföra dina nötkreatur via CDB-internet. På så vis kommer du ifrån dubbelarbetet med att journalföra djuren i en separat stalljournal. Risken för fel minskar och arbete kan sparas in.

Vi erbjuder dig hjälp med att börja med journalföringen. Kursen vänder sig till dig som är lite osäker på hur det fungerar och som vill ha hjälp att komma igång. Under kursen går vi igenom stalljournalen och dess funktioner, sen får du själv sitta vid datorn och öva.

Intresseanmälan: Åsa Pettersson, 08-785 49 32 eller asa.pettersson@lansstyrelsen.se.

Utveckla din djurproduktion

Du som är producent av grisar, hästar, kor, får, kycklingar eller annat djurslag har nu chansen att få ett besök av en företagsrådgivare från HS Konsult. Rådgivaren kan vara bollplank när du funderar på utvecklingen av din djurproduktion.

Det kan handla om en planerad utbyggnad, ändrad produktionsinriktning eller en åtgärdsplan för att höja lönsamheten. Du kanske vill utreda samverkansmöjligheter med andra företag eller förbättra arbetsorganisationen i företaget. Eller funderar du på att förädla dina produkter under eget varumärke och skapa nya säljkanaler mot konsument?

Rådgivningen är kraftigt subventionerad av Landsbygdsprogrammet. Du betalar endast 750 kronor exklusive moms per rådgivning. Ring HS Konsult och diskutera din affärsidé med en husdjursrådgivare, 018-56 04 00.

Ledarskapsutbildning

Du som är mjölkföretagare har chansen att delta i en ledarskapsutbildning där du får utveckla dig som ledare! Tyngdpunkten ligger på att kunna styra ett företag så att både företag och anställda ska må bra. Kursen vänder sig till dig som har anställd personal eller som planerar att anställa.

Utbildningen omfattar 4 kurstillfällen och sker i samarbete med Svenska Husdjur och LRF Konsult.

Kursinnehåll

- Strategisk styrning av företaget utifrån företagets visioner och mål
- Ledarskap - hur coachar man anställda i sitt företag?
- Seminariedag med föreläsare från annan bransch som har god kompetens i ledarskaps- och företagsledarfrågor.

Deltagaravgift: samtliga 4 kursdagar för 1 500 kronor exklusive moms per företag. Kostnad för mat och kaffe tillkommer.

Anmälan: till LRF Mälardalen, malardalen@lrf.se eller 0171 - 41 76 34.

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Turism och småskalig livsmedelsproduktion

Utbildningsdagar om fisketurism

Napp på Nytt kallar vi ett antal kurstillfällen och träffar, där vi avser att sammanföra och utbilda, blivande och existerande fiskeguider och ägare av boendeanläggningar.

En förstudie har visat att boendeanläggningar vill profilera sig, knyta kontakter och förlänga säsongen. Fiskeguider vill finna boende som uppfyller fisketuristernas krav. Vi tror att detta går att utveckla tillsammans genom att knyta kontakter, ta fram gemensamma produkter samt att bilda nätverk.

Vi kommer att ha omkring fem heldagsträffar. Första träffen nu i mars kommer att vara kostnadsfri, men i fortsättningen kommer en deltagaravgift att tas ut.

Kommande träffar kommer att förläggas till deltagarnas anläggningar om möjligt, och avhandla fisketurism, marknadsinsikt, produktutveckling, fiskelagstiftningen, sportfiske-tekniker, fiskeresursen, fiskevården, bemötande, juridiken och träff med etablerade entreprenörer.

Vi vänder oss till dig med boende av alla slag, som vill förlänga säsongen och profilera ditt boende mot sportfisket. Vi vill också träffa fiskeguider samt alla andra som på olika sätt har service och produkter riktade till sportfisket. Alla entreprenörer, är välkomna till upptaktsträffen.

Tid och plats: den 30 mars kl 10-18, Teaterskeppet, nedanför Slottet i Stockholm på Skeppsbron. Denna träff hålls tillsammans med Öppen Skärgård.

Anmälan: Snarast till Björn Tengelin, Structor, 070-693 04 88 eller bjorn.tengelin@structor.se.

Foto: Björn Tengelin

Skogsstyrelsen erbjuder också kompetensutveckling inom Landsbygdsprogrammet. Se på www.skogsstyrelsen.se

Nu kan du anmäla dig till ett elektroniskt utskick av Landsbygd i Centrum samt inbjudningar till kompetensutveckling

Gå in på Länsstyrelsens webbplats
www.lansstyrelsen.se/stockholm

under ämnet lantbruk och landsbygd

Marknadsföring av livsmedel

Hur säljer man framgångsrikt sina produkter till butiker, restauranger och storhushåll? Kursen tar upp frågor som:

- Hur gör man en marknadsundersökning och hittar lämpliga kunder?
- Hur genomför man ett säljsamtal som leder till en affär?
- Vilka krav har restauranger och butiker på mig som leverantör och på mina produkter?

Kursen behandlar i första hand kött och chark, men riktar sig även till andra livsmedelsproducenter. Representanter från butik och restaurang medverkar.

Tid: den 4 maj 2010, kl 9-17.

Plats: Taxinge, Södertälje

Deltagaravgift: 500 kronor exklusive moms. Kostnad för lunch och kaffe tillkommer.

Anmälan: senast den 23 april till HS Konsult på telefon 018-56 04 00 eller hskonsult@hush.se.

Information: Stina Stabo, 018-56 04 19 eller stina.stabo@hush.se

Studieresa - småskalig slakt

För att stimulera intresset och öka kunskapen om att starta och driva småskaliga slakterier ordnar vi en studieresa till Värmland. Resan vänder sig till företagare på landsbygden och rådgivare.

I Värmland har flera lokala initiativ startats senaste åren som kan ge inspiration.

Tid: den 25-26 maj 2010

Deltagaravgift: 800 kronor exklusive moms. Kostnad för förtäring tillkommer.

Anmälan: senast den 1 maj till HS Konsult 018-56 04 00, hskonsult@hush.se

Information: Maria Alarik, 018-56 04 07 eller Sofia Äng, 018-56 04 08.

Bli en aktivare skogsägare

För att vara en aktiv skogsägare behöver du inte göra allt arbete själv. Det viktigaste är att det är ditt beslut och dina mål som styr åtgärderna. *Du kan utveckla dina färdigheter i att beställa skogsbruksjänster genom att delta i Skogsstyrelsens kostnadsfria endagarskurs.* Kurserna syftar till att stärka dig som skogsägare i att driva ett hållbart skogsbruk.

Ingen förkunskaper om skogsbruk krävs och vi tar upp ämnen som miljö, naturvård, ståndortsanpassad virkesproduktion och vi informerar om projekten *Ädellöv* och *Skogens mångfald*.

Tid: Kl 8.30-ca 17 alla dagar den 6, 11, 19 och 20 maj samt den 1, 2, 3, 8, 9 och 10 juni.

Plats: Ladviks kursgård, Vaxholm.

Anmälan: till Gunilla Rask, 08-514 514 67 måndag-torsdag kl 9.00-12.00 eller gunilla.rask@skogsstyrelsen.se

Vacker men ovälkommen

Börja redan nu att planera för hur du ska få bukt med flyghavren under den kommande växtsäsongen. Gör alla en tjänst genom att t.ex. plocka vippor, så in vall eller bekämpa kemiskt.

Har du mark intill utsädesodlingar är det extra viktigt att du bekämpar flyghavren. Kom ihåg att du måste täcka transporterna om du fortfarande har flyghavre kvar vid skörd.

För mer information se Jordbruksverkets webbplats eller kontakta Länsstyrelsen.

Cecilia Norén

Foto: Paulina Liljander

Flyghavren dansar vacker och gracil i vinden. Men ser du dem på din åker är du skyldig enligt lag att ta bort den (SFS 1970:299).

Landsbygd i Centrum ges ut inom Landsbygdsprogrammet för Sverige år 2007-2013

Enheten för lantbruksfrågor:

Geber Ulrika	Lantbruksdirektör	785 49 07
Alfredius Hanna	Fältkontroller	785 49 18
Andersson Henrik C	Länsfiskekonsulent, fiske- och skärgårdsfrågor	785 40 55
Appeltoft Viveka	Ansvarig för gårdsstöd, Samordnare av SAM	785 49 33
Berry Ylva	Fältkontroller, SAM-handläggning	785 49 40
Carlsson Cathrine	Ansvarig för återkrav, SAM-handläggning	785 49 44
Carlsson Lars	Företagsstöd, Projektstöd, Startstöd	785 49 28
Florman Anna-Karin	SAM-handläggning, Husdjur	785 42 37
Hammarbäck Peter	Åtagandeplaner betesmarker, Utvald miljö	785 49 01
Kjöbek Petersen Mette	Ansvaring för kompetensutveckling, Landsbygd i Centrum	785 41 97
Lantto Nicklas	Utbetalning företags- och projektstöd	785 49 09
Larsson Anders	Samordnare företags-, projekt- och startstöd	785 49 14
Lennmo Emma	SAM-handläggning, Kartfrågor, Fältkontroller	785 49 12
Liljander Paulina	SAM-handläggning, Fältkontroller	785 53 21
Norén Cecilia	Åtagandeplaner betesmark, Greppa Näringen, Utvald miljö, Stallgödselfrågor, Bifrågor, SAM-handläggning	785 49 11
Olsson Karin	Fältkontroller, SAM-handläggning	785 44 09
Pettersson Åsa	Kompetensutveckling, Företagsstöd, Projektstöd, Rovdjursstängsel	785 49 32
Stolpe Annette	Registrator	785 49 25
Strömberg Maria	SAM-handläggning, Återkrav	785 49 38
Ståhle Sofia	Leader, SAM-handläggning	785 47 31
Svensson Sven-Erik	Fastighetsfrågor och planering, Företagsstöd, Projektstöd	785 49 04
Tykesson Johannes	Kontrollansvarig, SAM Internet	785 49 20
Wallenberg Peter	Våtmarker, Greppa Näringen, Vattenhushållning	785 49 31
Williamsson Hanna	Kompetensutveckling, Redaktör Landsbygd i Centrum, Åtagandeplaner betesmark, Utvald miljö	785 49 13
Åkerström Rose-Mari	SAM-handläggning, Tvärvillkor, Landsbygd i Centrum	785 49 37